

TOSKUR á Føroyabanka

Gadus morhua

Serføroyskur fiskastovnur

Gagnfiskur

Botnfiskur

Elsti aldursgreinaði toskur undir Føroyum: 30 ár

Longsti mátaði toskur undir Føroyum: 146 cm

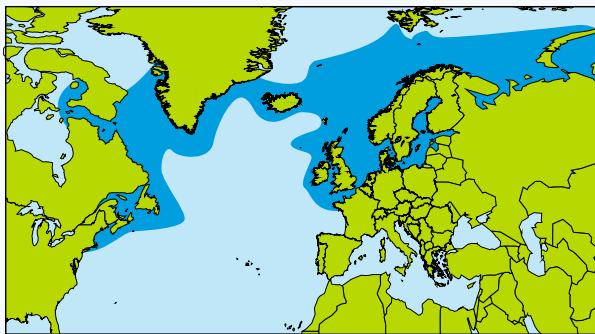
Lívfrøði

Undir Føroyum eru tveir sjálvstøðugir toskastovnar, toskurin á Landgrunninum og toskurin á Føroyabanka. Harumframt er toskur av íslenskum uppruna vanligur á Íslandsrygginum. Lítil vitan er um stovnsuppbýtið hjá toski á Yrabanka/Bill Baileybanka og Ytstabanka/Lúsa-banka.

Toskurin á Føroyabanka er ljósari á liti, sporlið er breiðari og lukturnin verður sagdur at vera øðrvísi.

Útbreiðsla

Toskur er báðumegin í Norðuratlantshavinum (Mynd 1). Í Barentshavinum frá Novaja Semlja og Svalbarði og Jan Mayen og suður til Biscayavíkina. Í Eystarasalti, Kattegat, Skagerrak, í Norðsjónum, undir Føroyum, Íslandi og Grønlandi. Frá Labrador til North Carolina.

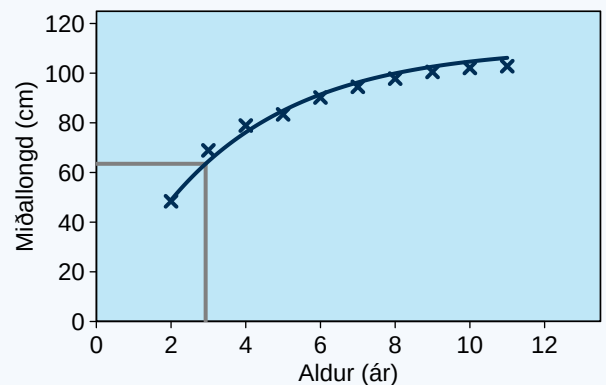

Mynd 1. Útbreiðsla av toski.

Toskur finst frá vatnskorpuni niður á í minsta lagi 600 metrar. Á Føroyabanka er hann frá 92 m, sum er tað grynsta á Bankanum, og niður á umleið 200 m.

Vøkstur

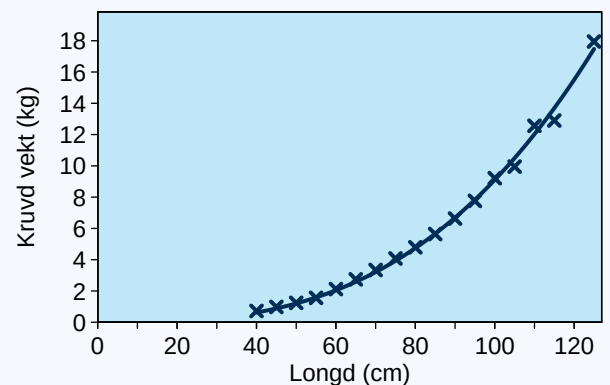
Vøksturin á bankatoski, grundað á mátingar frá yvirlitstrolingunum við Magnusi Heinasyni, sæst í Mynd 2. Bankatoskurin veksur munandi skjótari enn toskurin á Landgrunninum og toskur á flestu stöðum í Norðuratlantshavi; longu sum 3 ára gamal er hann í miðal um 69 cm til longdar, 5 ára gamal 83 cm og 8 ára gamal 97 cm til longdar.

Mynd 2. Miðallongd móti aldri mátað á yvirlitstrolingunum um várið á Føroyabanka 2006-2015. Við gráu linjunum er víst, nær helvtin av toskunum er búgvín at gýta fyrstu ferð.

Mynd 3. Toskanytrur.

Mynd 4. Longd móti vekt mátað frá veiðu av Føroyabanka, árin 2006-2015.

Aldurin hjá toski verður staðfestur við at telja ár-ringar í nytrunum. Nytran á toski er lutfallsliga stór (Mynd 3), og tí verður hon skorin, áðrenn hon verður lisin fyri at síggja aldursringarnar betri.

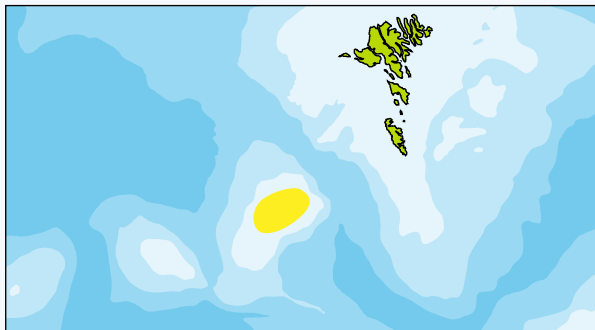
Longd móti vekt fyri allar støddir av landaðum bankatoski sæst í Mynd 4. Miðalvektin á 80 cm longum toski í krugdari vekt var umleið 5 kg árin 2006-2015.

Kynsbúning

Í miðal gýtir helvtin av bankatoskinum fyrstu ferð umleið 3 ára gamal; tá er hann um 69 cm til longdar (Mynd 2). Tað er sostatt ongin munur á, hvussu gamal toskurin á Landgrunninum og toskurin á Føroyabanka er, tá hann gerst kynsbúgvín, men tann skjóti vøksturin ger, at toskurin á Føroyabanka er nógv størri, tá hann verður kynsbúgvín.

Gýting

Toskurin á Føroyabanka gýtir heldur seinni enn toskurin á Landgrunninum. Gýtingartíðin er frá mars til mai. Høvuðsgýtingin er í fyrstu helvt av apríl.

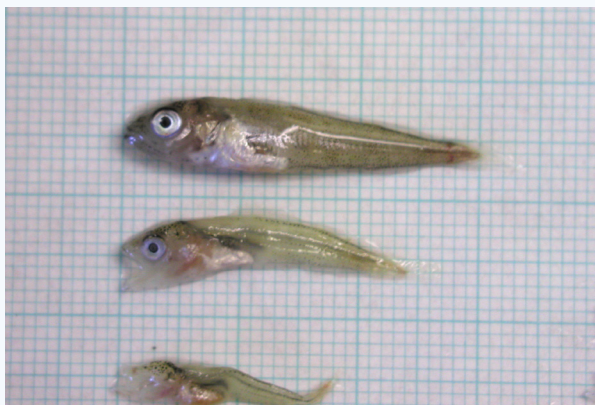

Mynd 5. Gýtingarøkið hjá toski á Føroyabanka.

Yngul og ungfiskur

Rogn, larvur og yngul eru uppi í sjónum sum hjá toski á Landgrunninum, men seinni leitar yngulin hjá bankatoskinum ikki inn ímóti landi, men tekur botn á sjálvum bankanum, helst á grýtutum botni.

Toskayngulin søkir botn í juli (Mynd 6). Yngulin er tá einar 5 cm til longdar.

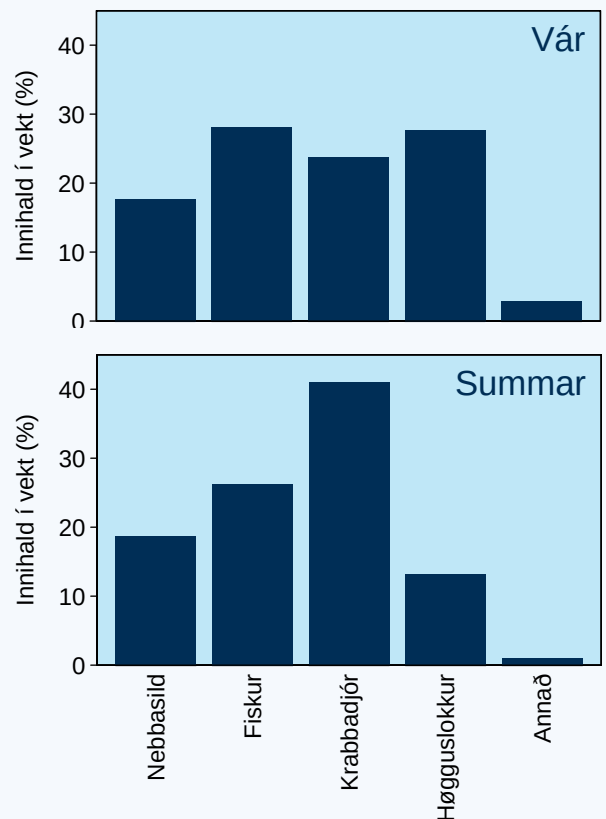
Mynd 6. Toskayngul fingin við Magnusi Heinasyni á yngultúri síðst í juni, har trolað varð uppi í sjónum.

Ferðing

Toskur á Føroyabanka er ógviliga støðufastur, við tað at hann nærur ikki ferðast av Bankanum. Merkingarroyndir av bæði bankatoski og toski á Landgrunninum vísa, at nærur ongin ferðing er teirra millum.

Føði

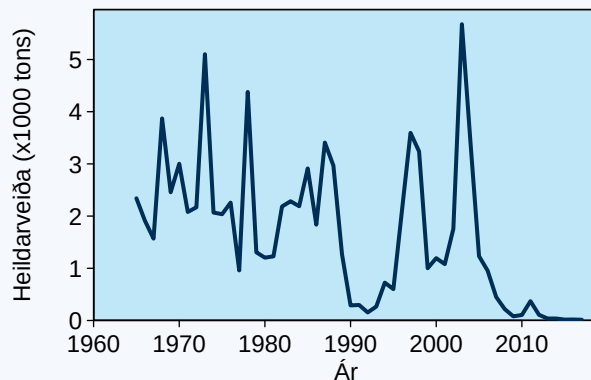
Høvuðsføðin hjá bankatoski er nebbasild, krabbdjór og høgguðsløkkur (Mynd 7). Um várið eru tað serliga fiskur og høgguðsløkkur, sum verða etin, meðan krabbdjórini gerast størri partur av føðini um summarið. Fyri nøkrum árum síðan var føðin í stóran mun krabbdjór, meðan nebbasild er vorðin meira vanlig seinastu fáu árin. Kortini er toskastovnurin ikki komin fyri seg.

Mynd 7. Føðin í vekt í toskamagum bytt í høvuðsbólkar um várið og um summarið árin 2009-2015.

Veiða

Fram til 1990 var trolveiða á Føroyabanka bert loyvd um summarið, men línuveiða var ikki avmarkað. Í juni 1990 varð allur fiskiskapur grynri enn umleið 200 m bannaður, men undantaksloyvi hava kortini verið latin útróðrarbátum og snellubátum at fiska smærri nøgdir. Frá mars 1994 til og við mai 1996 varð mest loyvda veiða ásett fyri tosk á Føroyabanka, men kvotan varð bert latin skipum og bátum við húkareiðskapi. Síðan fiskidagaskipanin kom í gildi (1. juni 1996) hevur eingin mest loyvda veiða verið ásett, men bert fiskidagar. Hesir fiskidagar hava verið givnir skipum og bátum við húkareiðskapi. Trolarar hava øll árin havt loyvi at fiska á umleið 200 m og djúpri.

Mynd 8. Heildarveiðan av toski á Føroyabanka 1965-2017 í rundari vekt.

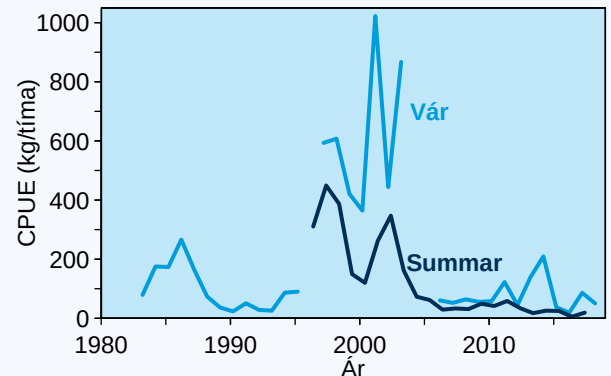
Eftir nøkur ár (2002-2004) við stórari veiðu (Mynd 8), var so lítið at fáa av toski á Føroyabanka, at hann varð stongdur fyri vinnuligari veiðu frá 2009, tó hava snellubátar fingið loyvi at roynd um summarið. Fyrru ferð (1990), Føroyabanki var stongdur, var eftir nógvari roynd við trolu – ta seinnu ferðina (2009) var tað eftir nógvari roynd við línu.

Stovnsmeting

Tað verður ikki gjørd nøkur fullfíggað stovnsmeting fyri tosk á Føroyabanka. Hinvegin kunnu tøl frá veiðu upp á roynd, kg/tíma (cpue, catch per unit effort) nýtast til at geva eina ábending um, hvussu støðan er hjá stovninum.

Fyri bankatosk hava vit cpue-tøl frá yvirlitstrolingunum hjá Magnusi Heinasyni á Føroyabanka um várið og um summarið (Mynd 9). Vár-yvirlitstrolingin er aftur til 1983, burtursæð frá trimum árum, og summer-yvirlitstrolingin er aftur til 1996. Frá 1986 til 1990 minkaði veiðan upp á roynd støðugt og var síðani lág í nøkur ár. Frá 1996 til 2002 var veiðan upp á roynd oftast góð.

Eftir 2003 minkaði veiðan upp á roynd og hevur verið rættiliga lítil síðani. Tó at ein lítil bati var at hóma í mars 2013 og 2014, var tað bert í einstøkum hállum, og er neyvan eftirfarandi. Frá 2015 til várið 2018 er veiða upp á roynd framvegis sera lítil.

Mynd 9. Kg/tíma av toski hjá Magnusi Heinasyni á yvirlitstrolingunum á Føroyabanka um várið (1983-1995, 1997-2003, 2006-2018) og um summarið (1996-2017).

Tilgongdin av smáfiski hevur verið sera lítil í mong ár og ein orsök kann vera tann lággi sjógvurin, sum hevur verið síðan aldarskiptið. Fyri tosk skal sjóvarhitin í gýtingartíðini helst vera undir 6 °C, men á Føroyabanka fer sjóvarhitin flestu ár ikki niður um 8 °C, og við so lágum sjógvi er lítið sannlíkt at fáa góða tilgongd. Hetta ger, at toskur á Føroyabanka ikki tolir nógva roynd.

ICES mælir til, at Føroyabanki framhaldandi verður friðaður fyri vinnuligan fiskiskap grynri enn 200 metrar.

Keldur

ICES, 2018. NWWG 2018.

Jákupsstovu, S. H. í, Reinert J. and Steingrund P.

2004. Cod in Faroese Waters. 10th Norwegian - Russian symposium, Bergen 2003. 16 pp.

Mouritsen, R. 2007. Fiskur undir Føroyum.